

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.122(477)

Котелевський Руслан Іванович,
здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ПОТЕРПІЛИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті розглянуто питання нормативно-правового забезпечення реалізації прав потерпілих (фізичних та юридичних осіб) у кримінальному провадженні. Проаналізовано основні міжнародні документи, що регламентують порядок відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень.

Відокремлене низку положень, що потребують імплементації у вітчизняне законодавство з метою посилення гарантій відшкодування шкоди.

Зосереджено увагу на наявність суттєвих проблем у реальності забезпечення прав та інтересів потерпілих, як на стадії досудового розслідування, так і на судових стадіях. Наголошується на тому, що окремі з них, пов'язані із недосконалістю норм кримінального процесуального законодавства, зокрема кримінальної процесуальної норми, що регламентує порядок відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням.

Вітчизняний правовий механізм відшкодування шкоди має враховувати досвід європейських країн, які у свій час ухвалили спеціальні закони, якими передбачено процедури, підстави, умови, механізми і джерела виплат державою коштів потерпілим.

У статті також обґрунтовано звертається увага на необхідність ухвалення проекту Закону України «Про відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень», який передбачає надання їм державної соціальної допомоги у вигляді відшкодування шкоди. Підтримується ідея запровадження нового механізму відшкодування збитків потерпілим від насильницьких злочинів, зокрема, підлягатимуть компенсації збитки у зв'язку з втратою заробітку через заподіяння насильницьким кримінальним правопорушенням шкоди здоров'ю та понесенням витрат на медичну допомогу.

Ключові слова: потерпілий, нормативно-правове забезпечення, відшкодування шкоди, міжнародний досвід, насильницькі кримінальні правопорушення.

Kotelevsky R. REGULATORY AND LEGAL ENFORCEMENT OF THE IMPLEMENTATION OF THE RIGHTS OF VICTIMS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

In this article, the issues of legal and regulatory support of victim's rights realization in criminal procedure are considered. The main general international instruments on the regulation of reimbursement of damage for victims have suffered violence are investigated here.

The author highlights a chain of provisions that requires implementation into national legislation with the purpose to strengthen safeguards of reimbursement for damage.

In this article, the focus is on the significant challenges concerning the feasibility of ensuring rights and interests of injured parties in pre-trial proceedings and trial stage. The author stresses that particular challenges relate to the fact of an *absence* of criminal procedure law, especially the criminal practice that regulates the reimbursement of damage caused by criminal offence or any another socially dangerous action.

Domestic legal mechanism of reimbursement of damage has to incorporate the experience of European countries that in due time enacted the laws which envisage the procedures, basis, conditions and sources of government's payments of funds for victims.

In this article also justified the necessity of enacting the Ukrainian draft law 'On the reimbursement of damage for victims of violent crimes', which would provide the State social assistance in the form of a reparation. The author supports the idea of addition of the new reimbursement mechanism of reparation of the damage for victims of violent crimes. According to the author, inter alia, such loss as loss of earnings due to the damage to health and followed cost incurring caused by a criminal offence have to be compensated.

Key words: victim, legal and regulatory support, reimbursement of damage, international experience, violent crimes.

Постановка проблеми. Відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Зазначене положення Конституції відображено у чисельних нормативно-правових актах, які закріплюють статус органів системи кримінальної юстиції. Так, відповідні нормативні положення, які в цілому відображують пріоритет утвердження і забезпечення прав і свобод людини в діяльності органів системи кримінальної юстиції, прямо передбачені у: ст. 2 Закону України «Про судоустрій і статус судів», ст. 1 Закону України «Про прокуратуру», ст.ст. 2, 4 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», ст. 5 Закону України «Про пробацію», ст. 4 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію», ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Також на пріоритет цього об'єкту в процесі регулювання відповідних суспільних відносин вказано у ст. 1 Кримінального та ст. 2 Кримінального процесуального кодексів України. В обох кодексах забезпечення охорони прав і свобод

людини визнано в якості відповідного завдання всім органам та посадовим особам, які забезпечують реалізацію приписів цих актів [2, с.65-68].

Відповідно до статті 2 Кримінального процесуального кодексу України основним завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [1].

Потерпілий є одним з ключових учасників кримінального провадження, отже реалізація вказаних завдань, потребує досконалого нормативно-правового механізму забезпечення його прав, свобод та законних інтересів. Чинне кримінальне процесуальне законодавство містить досить широке коло положень, які гарантують потерпілим (фізичним та юридичним особам) захист та відновлення своїх порушених прав.

Гарантії прав і свобод людини та громадянина – це умови, засоби і способи створені суспільством та державою і похідних від неї інститутів влади, установ, організацій, які забезпечують їх фактичну реалізацію, охорону та захист. Сам механізм системи гарантій прав і свобод по їх запровадженню у реальну дійсність, на наш погляд, являє собою комплекс взаємопов'язаних і взаємодіючих нормативно-правових засобів та способів, якими охоплюється вся сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, спрямованих на реальне здійснення кожним своїх прав та свобод.

Реальність прав, свобод, обов'язків та законних інтересів людини і громадянина у діяльності органів охорони правопорядку України зводиться до законодавчо визначеної сукупності юридичних засобів: а) з профілактики правопорушень; б) з припинення правопорушень; в) відновлення порушених прав і свобод людини і громадянина та відшкодування завданої правопорушенням моральної та матеріальної шкоди; г) притягнення особи, винної у вчиненні правопорушення, до юридичної відповідальності [3, с.22].

Отже, реальний захист прав потерпілих – це в першу чергу, захист норм права які порушуються по відношенню до цього учасника кримінального провадження.

Водночас, як показує практика існують суттєві проблеми у реальності забезпечення прав та інтересів потерпілих, як на стадії досудового розслідування, так і на судових стадіях. Окремі з них, пов'язані із недосконалістю норм кримінального процесуального законодавства, а інші із недотриманням під час кримінального провадження існуючих норм кримінального процесуального законодавства.

Тому, нормативно-правове забезпечення реалізації прав потерпілих потребує свого подальшого вдосконалення та імплементації міжнародних стандартів захисту прав потерпілих, як в частині регулювання процесуального становища, так і в частині відшкодування шкоди, заподіяної, внаслідок кримінального правопорушення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання дослідження процесуального статусу потерпілого в кримінальному провадженні, а також забезпеченню його прав у своїх наукових працях неодноразово розглядали вітчизняні вчені, зокрема Ю.П. Аленін, С.С. Абламський, В.Г. Буткевич, Л.В. Брусніцин, М.І.Гошовський, Ю.М. Groшевий, К.Ф. Гуценко, С.В. Давиденко, Т.М. Добровольська, П.С. Елькінд, З.З.Зінатулін, Х.Р. Кахнич, Л.Д. Кокорев, В.М. Кудрявцев, О.П. Кучинська, О.М. Ларін, П.А. Лупинська, В.Т.Маляренко, О.Г. Мазалов, Л.Л. Нескороджена, В.Т. Нор, І.Л. Петрухін, Т.І. Присяжнюк, В.Я. Понарін, В.М. Савицький, М.С. Строгович, І.А. Тітко, М.І. Тлепова, Н.Б. Федорчук та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закріплені у Кримінальному процесуальному кодексі окремі норми не в повній мірі відповідають міжнародним стандартам захисту прав потерпілих, як фізичних, так і юридичних осіб, а тому потребують перегляду та покращення механізмів правового регулювання.

Так, Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015 затверджено Національну стратегію у сфері прав людини, яка зосереджена на вирішенні основних системних проблем у сфері захисту прав і свобод людини. Дана стратегія ґрунтується на національному досвіді, міжнародно-правових засадах, на досвіді функціонування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини і правозахисних організацій України, а також практиці Європейського суду з прав людини.

Метою реалізації Стратегії є забезпечення пріоритетності прав і свобод людини як визначального чинника під час визначення державної політики, прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Стратегія базується на таких принципах: 1) відкритість і прозорість реалізації положень Стратегії з метою максимального залучення до її реалізації та моніторингу всіх заінтересованих сторін; 2) гарантування рівності та недискримінації у забезпеченні прав і свобод людини; 3) конкретність, досяжність цілей та вимірюваність очікуваних результатів реалізації Стратегії; 4) добросовісність при тлумаченні та реалізації Стратегії; 5) планування розподілу фінансових та інших ресурсів, виходячи з необхідності досягнення цілей Стратегії; 6) забезпечення своєчасного реагування на нові виклики [4].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 року № 1393-р затверджено план дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року. Даним планом передбачено комплекс заходів, спрямованих на: забезпечення належних гарантій захисту права на життя та наявність правових засобів захисту і механізмів ефективного розслідування порушень права на життя; створення ефективного системи протидії катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність,

поводженню чи покаранню; створення умов для запобігання випадкам неналежного поведіння; створення ефективної системи захисту права на свободу та особисту недоторканність, ефективне розслідування злочинів насильницького зникнення; забезпечення права на незалежний та справедливий суд у розумний строк; створення доступної та ефективної системи судочинства, що відповідатиме європейським цінностям та стандартам захисту прав людини, тощо [5].

Серед міжнародно-правових стандартів з питань відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень слід виділити наступні: Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживань владою: Резолюція 40/34 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада 1985 року; Заключний документ XI Конгресу Міжнародної асоціації кримінального права, Заключний документ V Конгресу ООН із запобігання злочинності та поведінню з правопорушниками (Женева, 01 – 12 листопада 1975 року); Рекомендація № R (85) 11 «Про стан жертви в рамках кримінального права та кримінального процесу», прийнята Комітетом Ради Європи в 1985 році, та Європейська конвенція про відшкодування шкоди жертвам насильницьких злочинів, прийнята 24 листопада 1983 року у Страсбурзі.

На сьогодні потребують посилення гарантії відшкодування шкоди потерпілим від кримінальних правопорушень. Суть проблеми полягає у недосконалому кримінальному процесуальній нормі, що регламентує порядок відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням.

Відповідно до частини 1 статті 55 Кримінального процесуального кодексу, потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди.

Кримінальним процесуальним кодексом України закріплено інститут відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов. Так, згідно зі ст. 127 потерпілий, територіальна громада, держава має право на будь-якій стадії кримінального процесу на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Крім того, ст. 130 передбачає відшкодування (компенсацію) потерпілому шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів або суду.

Отже, попри всі гарантії, що регулюють права потерпілих у кримінальному провадженні – відшкодування шкоди є єдиною гарантією, яка спроможна хоч якось поновити порушені права та компенсувати завдані збитки.

Правовий механізм відшкодування шкоди має враховувати досвід європейських країн, які у свій час ухвалили спеціальні закони, якими передбачено процедури, підстави, умови, механізми і джерела виплат державою коштів потерпілим.

Так, однією з перших країн, яка ратифікувала Європейську конвенцію про відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів, є Нідерланди. Ці питання врегульовані кримінальним та кримінальним процесуальним законодавством, а також Законом про посилення становища потерпілого у кримінальному провадженні від 2009 р. Потерпілий може звертатися із вимогою про відшкодування шкоди як на стадії досудового розслідування, так і під час судового провадження. У випадку припинення провадження, потерпілий має право звертатися із позовом у порядку цивільного судочинства. Крім того, у Нідерландах існує Фонд відшкодування шкоди від насильницьких злочинів [6, с. 34], створений у 1976 р., і діє на підставі Закону про фонд відшкодування шкоди від насильницьких злочинів 1975 р.

В Австрії запроваджено державний механізм відшкодування шкоди потерпілим, зокрема діє відповідна урядова програма, відповідно до якої здійснюється компенсація жертвам злочинів. Джерелом фінансування її діяльності в цьому напрямку слугують штрафи, які накладаються і стягуються із засуджених осіб. Водночас запроваджено альтернативний механізм відшкодування шкоди – створено незалежну некомерційну організацію - «Weisser Ring», яка надає допомогу і відшкодування жертвам злочинів за рахунок грошових внесків членів цієї організації та добровільних внесків.

Компенсаційні виплати потерпілим у Франції здійснюються спеціальними комісіями, які утворюються при кожному місцевому суді. Комісія складається з двох судів і одного спостерігача від громадськості. Відповідно до Кримінального кодексу Франції відшкодуванню підлягає шкода, завдана внаслідок застосування до особи насильства, що мало фізичний чи сексуальний характер; витрати на лікування та втрату доходу (втрату працездатності); втрата на утримання внаслідок смерті потерпілого годувальника [6, с. 36].

У Бельгії створено спеціальний фонд, з якого потерпілі від злочинів отримують грошове відшкодування від держави. Фінансування Фонду здійснюється за рахунок Міністерства юстиції. Відшкодуванню потерпілому підлягає: моральна шкода, що призвела до тимчасової або постійної непрацездатності; медичні витрати, втрата або скорочення доходів унаслідок тимчасової або постійної непрацездатності; етична шкода тощо.

У Естонії відшкодування шкоди, завданої потерпілому внаслідок учинення злочину, здійснюється як шляхом державних виплат, так і в порядку кримінального провадження із застосуванням медіаційних процедур. Питання державного відшкодування потерпілим від злочинів регулюється Законом «Про допомогу потерпілим», у відповідності до якого відшкодування повинно виплачуватися, якщо потерпілий отримав серйозне ушкодження здоров'я, розлад здоров'я тривалістю не менше шести місяців або помер у результаті вчинення насильницького злочину щодо нього. Сума відшкодування визначається на основі оцінки завданої майнової шкоди внаслідок учинення насильницького злочину. Щодо можливості відшкодування шкоди шляхом застосування медіаційних процедур, то це питання врегульовується положеннями Кодексу кримінальних процедур, який передбачає можливість укладення договору між потерпілим і обвинуваченим, де визначаються

сума шкоди, яка підлягає відшкодуванню та строки його виконання. У випадку порушення такого договору про примирення чи невиконання його умов, у тому числі щодо строків і сум відшкодування, кримінальне провадження щодо особи може бути відновлено [7, с.59-67].

Отже, національне законодавство потребує врахування міжнародного досвіду відшкодування шкоди потерпілим. Головним питанням, що потребує однозначного вирішення – є фінансування таких виплат. Як свідчить міжнародний досвід, у переважній більшості країн утворюються спеціальні компенсаційні фонди. У таких країнах ухвалені відповідні закони, що передбачають право потерпілих на державну компенсацію завданої злочином шкоди, а також шляхи примирення потерпілого з обвинуваченим, професійну медичну і психологічну допомогу жертвам злочинів [8, с. 313- 314].

Держава зобов'язана підвищувати інформаційну обізнаність суспільства про існуючі можливості відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких злочинів. Ця інформація повинна бути надана потерпілому після його першого звернення до уповноваженого органу влади (поліції, прокуратури, суду). Крім того, законодавчого врегулювання потребує питання випадків, коли держава, відшкодувавши потерпілому шкоду від насильницького злочину, отримує право регресної вимоги до особи, винуватой у вчиненні такого злочину [9, с. 156].

Аналіз міжнародних документів у сфері захисту прав потерпілих свідчить про недосконалість чинного національного механізму відшкодування заподіяної шкоди та потребує вдосконалення.

Так, з метою підвищення гарантій прав потерпілих, зокрема від насильницьких кримінальних правопорушень та їх близьких родичів і членів сім'ї, Міністерство юстиції презентувало законопроект «Про відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень», який передбачає надання їм державної соціальної допомоги у вигляді відшкодування шкоди. Передбачається запровадження нового механізму відшкодування збитків потерпілим від насильницьких злочинів. Зокрема, підлягатимуть компенсації збитки у зв'язку з втратою заробітку через заподіяння насильницьким кримінальним правопорушенням шкоди здоров'ю та понесенням витрат на медичну допомогу» [10].

Вказаний законопроект визначає підстави та умови, а також порядок відшкодування за рахунок держави шкоди, завданої внаслідок насильницьких кримінальних правопорушень, що посягають на життя та здоров'я фізичної особи. Зокрема, пропонується статтю 128 Кримінального процесуального кодексу «Цивільний позов у кримінальному провадженні» доповнити частиною другою наступного змісту: «Цивільний позов щодо повернення коштів, що були виплачені особі з підстав, визначених Законом України «Про відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень», має пред'явити орган, який здійснив виплату таких коштів, до підозрюваного, обвинуваченого або особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого, або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння на будь-якій стадії кримінального провадження».

Розробка даного проекту Закону обумовлена значною кількістю постраждалих осіб та відсутністю механізму компенсації збитків жертвам насильницьких кримінальних правопорушень та великою кількістю кримінальних проваджень, де не встановлено особу злочинця. Пропонується гарантувати здійснення відшкодування шкоди з боку держави у випадках, коли внаслідок насильницького кримінального правопорушення завдані збитки здоров'ю фізичної особи чи заподіяно її смерть.

За змістом законопроекту відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень передбачається за рахунок надходжень до спеціального фонду Державного бюджету України. Фонд буде наповнюватися з коштів, що надходять від відбування покарань у вигляді штрафів та виправних робіт, коштів, які були виплачені жертві у зв'язку з вчиненням умисного насильницького злочину та були повернуті у дохід держави у порядку регресу та судового збору у разі ухвалення судом обвинувального вироку [11].

Обов'язковим елементом роботи Фонду повинна бути участь представників правозахисних організацій, громадськості, волонтерських рухів, адвокатської спільноти, окремих небайдужих громадян в його органах правління для того, щоб розподіл коштів був прозорим і справедливим, відповідав меті і принципам Європейської конвенції про відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів.

Таким чином, проект Закону України «Про відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень» враховує позитивний досвід багатьох країн та спрямований на вдосконалення нормативно-правового механізму забезпечення прав, свобод та законних інтересів потерпілих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 3. URL: https://kodeksy.com.ua/konstitutsiya_ukraini/statja-3.htm

2. Голубов А. Є. Забезпечення прав і свобод людини органами системи кримінальної юстиції України як пріоритет їх діяльності. *Національні та міжнародні механізми захисту прав людини* : тези доп. Всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С.65-68.

3. Боняк В. О. Реальність прав, свобод, обов'язків, людини і громадянина як принцип діяльності органів охорони правопорядку України. *Національні та міжнародні механізми захисту прав людини* : тези доп. Всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 216 с.

4.Негодченко В. О. Діяльність Національної поліції України щодо реалізації державної інформаційної політики. *Національні та міжнародні механізми захисту прав людини: тези доп. Всеукр. круглого столу* (м. Харків, 20 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 190 – 193.

5.Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2015-%D1%80>

6. Нор В. Інститут відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні за чинним КПК України: здобутки і резерви для вдосконалення. *Право України*. 2013. № 11. С. 32–41.

7.Джу́жа О.М. Роль міжнародних організацій у боротьбі зі злочинністю. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. № 5.

8.Джу́жа А.О. Реституція та компенсація як особливі форми віктимологічного запобігання злочинам: досвід країн Західної Європи та США. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (102). С. 313-314.

9.Абламський С. Є. Окремі аспекти відшкодування шкоди, завданої злочином потерпілому, у кримінальному судочинстві. *Право і безпека*. 2012. № 3 (45). С. 154–159.

10.Про відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень: проєкт Закону України від 03 березня 2020 року № 3149. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68286

REFERENCES:

1.Constitution of Ukraine. (1996, June 28). Retrived from: https://kodeksy.com.ua/konstitutsiya_ukraini/statja-3.htm [in Ukrainian].

2.Holubov, A. Ye. (2016). Ensuring human rights and freedoms by the criminal justice system of Ukraine as a priority of their activities. *Natsionalni ta mizhnarodni mekhanizmy zakhystu prav liudyny : tezy dop. Vseukr. kruhloho stolu (m. Kharkiv, 20 kvit. 2016 r.)*, 65-68 [in Ukrainian].

3.Boniak, V. O. (2016). The reality of rights, freedoms, responsibilities, man and citizen as a principle of law enforcement agencies of Ukraine. *Natsionalni ta mizhnarodni mekhanizmy zakhystu prav liudyny : tezy dop. Vseukr. kruhloho stolu (m. Kharkiv, 20 kvit. 2016 r.)* [in Ukrainian].

4.Nehodchenko, V. O. (2016). Activities of the National Police of Ukraine in the implementation of state information policy. *Natsionalni ta mizhnarodni mekhanizmy zakhystu prav liudyny : tezy dop. Vseukr. kruhloho stolu (m. Kharkiv, 20 kvit. 2016 r.)* [in Ukrainian].

5. *On approval of the action plan for the implementation of the National Strategy in the field of human rights for the period up to 2020*. (2015). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of November 23, 2015 № 1393-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2015-%D1%80> [in Ukrainian].

6. Nor, V. (2013). The Institute of Compensation (Compensation) for Damage in Criminal Proceedings under the Current CPC of Ukraine: Achievements and Reserves for Improvement. *Pravo Ukrainy*, 11, 32–41. [in Ukrainian].

7.Dzhuzha, O.M. (2003). The role of international organizations in the fight against crime. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav Ukrainy*, 5, 60. [in Ukrainian].

8.Dzhuzha, A.O. (2017). Restitution and compensation as special forms of victimological crime prevention: the experience of Western Europe and the United States. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, 1 (102), 313-314. [in Ukrainian].

9. Ablamskyi, S. Ye. (2012). Some aspects of compensation for damage caused by a crime to the victim in criminal proceedings. *Pravo i bezpeka*, 3 (45), 154–159. [in Ukrainian].

10. *On compensation to victims of violent criminal offenses*. (2020). Draft Law of Ukraine of March 3, 2020 № 3149. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68286 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 11.12.2019